

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гербологія

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

шифр і назва

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та

ветеринарна медицина

шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Герботологія
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
Е-mail викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультавання проводиться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Герботологія» спрямована на формування системних знань про біологію та екологію рослинності лісів України, зокрема трав'янистих, чагарникових і напівдеревних форм. Вивчення дисципліни дозволяє здобувачам оцінювати видовий склад лісової флори, закономірності її поширення, взаємодію з деревними компонентами та вплив господарської діяльності людини. Особлива увага приділяється ідентифікації видів, польовим методам дослідження, використанню гербарного матеріалу та сучасних електронних ресурсів для вивчення рослинного різноманіття.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів системні теоретичні знання та практичні навички з герботології лісів, необхідні для ведення лісівничої, природоохоронної та мисливської діяльності, оцінки стану трав'яного покриву та його впливу на продуктивність і стійкість лісових екосистем.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння знань про морфологію, анатомію та екологію трав'яних і напівдеревних рослин лісів України. • Вивчення закономірностей поширення рослин у різних типах лісів та їх взаємодії з деревною рослинністю. • Формування практичних умінь у визначенні видів рослин, складанні гербаріїв та польових спостереженнях. • Розуміння впливу антропогенних чинників на рослинний покрив і лісові екосистеми. 	

- Використання сучасних джерел та електронних баз даних для досліджень рослинності.
- Формування екологічного мислення та відповідального ставлення до збереження флори лісів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

СК5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

Результати навчання:

РН1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН4. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

РН11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		18	
Практичні		12	
Самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/вибіркова
Третій	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до гербології: предмет, завдання та значення для лісового господарства.	1		4
Тема 2. Біологія та систематика трав'яних рослин лісів України.	1	2	4
Тема 3. Біологія та систематика чагарникових і напівдеревних рослин.	1		4
Тема 4. Морфологія та анатомія трав'яного покриву та підліску.	1	2	6
Тема 5. Екологія рослинного покриву лісових екосистем.	2		4
Тема 6. Закономірності поширення рослин у різних типах лісів України.	1		6
Тема 7. Взаємодія трав'яного покриву з деревною рослинністю та іншими компонентами екосистеми.	2	2	4
Тема 8. Вплив антропогенних чинників та господарської діяльності на рослинність.	2		6
Тема 9. Методи польових досліджень та визначення видового складу рослин.	1	1	4
Тема 10. Складання гербаріїв та використання гербарного матеріалу у наукових дослідженнях.	2	2	4
Тема 11. Оцінка стану трав'яного покриву, його продуктивності та біологічної стійкості.	1	2	4
Тема 12. Використання електронних баз даних та сучасних інформаційних ресурсів у гербології.	1		4
Тема 13. Розробка рекомендацій щодо	2	1	6

охорони, збереження та відновлення флори лісових екосистем. знищення бур'янів./ Вивчення біологічних засобів контролю забур'яненості полів			
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи).</p> <p>Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p><u>Академічна доброчесність</u> дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p> <p><u>Відвідування занять</u> є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту.</p> <p><u>Неформальна освіта.</u> Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компонента та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у</p>			

неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Гудзь В. П., Климович М. І. Герботологія лісів: навч. посіб. – Львів: Світ, 2011.
2. Панасюк С. В. Лісова флора України: монографія. – Київ: Наукова думка, 2013.
3. Лисенко А. М., Ковальчук В. В. Практикум з герботології: методичні рекомендації. – Харків: Основа, 2010.
4. Гнатюк О. В., Шевченко А. П. Трав'яний покрив лісів України: навч. посіб. – Київ: Либідь, 2012.
5. Кравченко В. П., Герасимов В. І. Методи польових досліджень флори лісів: навч. посіб. – Львів: Світ, 2009.
6. Сидоренко П. М. Екологія лісових рослин: монографія. – Київ: Наукова думка, 2010.

Допоміжна

1. Бондаренко О. П. Флора України: енциклопедичний довідник – Київ: Наукова думка, 2011.
2. Костюк М. І. Рослинність лісів України: монографія – Львів: Світ, 2010.
3. Тимченко О. В. Практикум з лісової герботології: методичні вказівки – Харків: Основа, 2012.
4. Іваненко П. М., Соловйов С. С. Екологія трав'яного покриву лісів – Київ: Либідь, 2013.
5. Шевченко А. П. Охорона та відновлення флори лісів – Київ: Вища школа, 2010.
6. Дорошенко В. В. Методи польових досліджень рослинності – Львів: Світ, 2009.
7. Мельник Г. С. Гербарна справа та методи визначення рослин – Харків: Основа, 2011.

Інформаційні ресурси

1. Репозитарій Прикарпатського національного університету – <https://repo.pnu.edu.ua>
2. Moodle ПНУ – <https://moodle.pnu.edu.ua>
3. Національний портал біорізноманіття України – <https://biodiversity.in.ua>
4. Red Data Book of Ukraine – <http://www.redbook-ua.org>
5. Global Biodiversity Information Facility (GBIF) – <https://www.gbif.org>
6. Plants of the World Online (Royal Botanic Gardens, Kew) – <https://powo.science.kew.org>

7. Euro+Med PlantBase – <https://www.emplantbase.org>
8. JSTOR – <https://www.jstor.org> (для наукових статей з гербології та екології)
9. ResearchGate – <https://www.researchgate.net> (публікації та дослідження з флори і екології)

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент